

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060301

SLUTLIGT BESLUT
2023-05-30
Stockholm

Mål nr
P 1395-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2023-01-11 i mål nr P 3661-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Den Goda Jorden ideell förening

Motpart

Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

SAKEN

Avvisat överklagande

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
 2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.
-

Dok.Id 1913975

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.hovratt@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Den Goda Jorden ideell förening (föreningen) har yrkat att mark- och miljödomstolens avvisningsbeslut ska upphävas. Föreningen har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska pröva föreningens överklagande avseende den antagna detaljplanen i sak och upphäva densamma.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Föreningen har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande. Föreningen uppfyller kriterierna för klagorätt enligt 16 kap. 13 § miljöbalken och artikel 9.3

Århuskonventionen såsom en ideell förening med huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- och miljöintressen. Enligt Århuskonventionen ska föreningar som arbetar för att skydda tillståndet för luft, mark, vatten, jord, landskap och naturområden m.m. anses utgöra miljöföreningar. Det innebär att definitionen av en miljöförening är mycket vid och att föreningen uppfyller kraven.

Skyddet av jordbruksmark har tagits in i 3 kap. 4 § miljöbalken vilket talar för jordbruksmarkens miljömässiga värde. Föreningens ändamål är att skydda jordbruksmark mot exploatering. Om det hade varit fråga om att skydda marken mot förorening av något slag hade frågan om talerätt över huvud taget inte aktualiserats utan tagits för given. En exploatering ger dock en ännu större påverkan på marken. Därtill är föreningens ändamål helt samstämmigt med miljöbalkens portalparagraf som syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En överordnad förutsättning är tillgången på jordbruksmark, vilket utvecklas i 3 kap. 4 § miljöbalken.

Såväl mark- och miljödomstolen som Mark- och miljööverdomstolen har dessutom tillerkänt föreningen klagorätt i andra mål vilket borde vara vägledande. Angående yrkandet om att den aktuella detaljplanen ska upphävas hänvisar föreningen till vad som angivits i överklagandet till mark- och miljödomstolen.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har denna dag nekat prövningstillstånd avseende övriga överklaganden av mark- och miljödomstolens dom i mål P 3661-22. Mark- och miljööverdomstolen tar nu upp föreningens överklagande till omedelbart avgörande.

Bestämmelserna i 16 kap. 13 § miljöbalken och Århuskonventionen syftar till att ge allmänheten möjlighet att genom sammanslutningar delta i rättsliga processer för att bevaka allmänna naturskydds- och miljöskyddsintressen (se prop. 2009/10:184 s. 66 och NJA 2020 s. 845). Det grundläggande syftet med bestämmelsen är att ge organisationerna en omfattande och lättillgänglig möjlighet att överklaga. En förutsättning är att organisationens huvudsakliga syfte är naturskydds- eller miljöskyddsändamål och att organisationen inte är vinstdrivande. En bärande tanke bakom miljöorganisationers talerätt är att miljöorganisationerna ska företräda de allmänna intressena. En förening vars grundläggande syfte är att tillgodose sina medlemmars enskilda intressen, exempelvis fastighetsägareintressen, exploateringsintressen, ekonomiska eller politiska intressen är inte en sådan organisation som har talerätt enligt bestämmelsen, även om en sådan organisation också har till ändamål att främja natur- och miljöskydd.

Föreningens ändamål, enligt stadgarna, är att samla in och förmedla kunskap om den goda jordens stora betydelse för kommande generation. Föreningen ska därtill arbeta för att stoppa urbaniseringen på åkermark. Av verksamhetsberättelsen för 2021 framkommer även att föreningen framför allt arbetar för att stoppa exploatering av jordbruksmark. Föreningen har även uttryckt i verksamhetsberättelsen att det är viktigt att trygga framtida generationers livsmedelsförsörjning.

Föreningen har framhållit att dess ändamål är helt samstämmigt med miljöbalkens portalparagraf som anger att bestämmelserna i balken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö (1 kap. 1 § miljöbalken). Hållbar utveckling är dock ett begrepp som har en vid innebörd och som utöver ekologiska aspekter även innefattar sociala och ekonomiska dimensioner. Det är därför inte tillräckligt att en förening har

till ändamål att främja hållbar utveckling för att den ska få klagorätt. Att jordbruksmark skyddas av bestämmelser i miljöbalken är inte heller i sig tillräckligt för att en förening som värnar ett sådant intresse ska anses ha klagorätt. Det finns andra markanvändningsintressen som skyddas av bestämmelser i miljöbalken men som inte rör ett naturskydds- eller miljöskyddsintresse, exempelvis ska mark- och vattenområden som innehåller värdefulla ämnen eller material skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dem. För att en förening ska ha klagorätt krävs att föreningen har till huvudsakligt ändamål att tillvarata ett naturskydds- eller miljöskyddsintresse (16 kap. 13 § miljöbalken).

Det saknas en närmare definition kring vad som anses utgöra en natur- eller miljöskyddsförening. Av Århuskonventionens implementeringsguide framgår att föreningar som arbetar för att skydda något av de intressen som ingår i den definition av miljö som kan uttolkas från artikel 2.3 i konventionen ska anses vara föreningar som arbetar för miljöskydd (The Aarhus Convention: An implementation guide, andra upplagan, 2014, s. 51, 57 och 58). Det innebär att föreningar som arbetar för att skydda tillståndet för olika delar av miljön, som luft och atmosfär, vatten, jord, mark, landskap och naturområden ska anses utgöra miljöföreningar.

Åkermark är mark som används inom jordbruket för att odla grödor (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 1 april 2016 i mål nr P 4087-15 för en närmare redogörelse av begreppen åkermark och jordbruksmark). Brukningsvärd jordbruksmark (där åkermark ingår) skyddas från exploatering genom 3 kap. 4 § miljöbalken. Anledningen till skyddet är att jordbruksmark är en begränsad resurs med avgörande betydelse för att trygga livsmedelsförsörjningen i landet (prop. 1985/86:3 s. 53). Det är framför allt ett annat samhällsintresse som motiverar att brukningsvärd jordbruksmark skyddas från exploatering i miljöbalken, inte ett naturskydds- eller miljöskyddsintresse.

Intresset av att värna jordbruksmark kan även motiveras av andra skäl, exempelvis för att främja biologisk mångfald eller för att skydda landskapsbilden. Föreningens ändamål är dock i detta fall att samla in och förmedla kunskap om den goda jordens stora betydelse för kommande generationer samt arbeta för att stoppa urbaniseringen

på åkermark. Ett sådant ändamål kan dock inte anses vara att huvudsakligen tillvarata ett naturskydds- eller miljöskyddsintresse. Det innebär att föreningen inte är en miljöförening i vare sig miljöbalkens eller Århuskonventionens mening. Föreningen saknar därför klagorätt och det var därmed riktigt av mark- och miljödomstolen att avvisa dess överklagande. Föreningens överklagande till Mark- och miljööverdomstolen ska därför avslås.

Det får anses vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövas av Högsta domstolen. Mark- och miljööverdomstolen tillåter därför, med stöd av 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar, att beslutet får överklagas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senaste 2023-06-20

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Anna Tiberg och Margaretha Gistorp (deltar inte i beslutet om prövningstillstånd), tekniska rådet Ewa Andrén Holst samt tf. hovrättsassessorn Simon Nesterud, referent.

Föredragande har varit Frida Jakobsson.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2023-01-11
meddelad i
Växjö

Mål nr P 3661-22

PARTER

Klagande

1. Den Goda Jorden Ideell Förening
2. A-B. N.
3. G. N.
4. E. S.
5. J. S.

Motpart

Borgholms kommun
Box 52
387 21 Borgholm

ÖVERKLAGAT BESLUT

Borgholms kommuns beslut den 23 maj 2022, § 99, i ärende nr 2017/33 214 KS, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Detaljplan för X m.fl. i Borgholms kommun _____

Dok.Id 647525

Postadress

Box 81
351 03 Växjö

Besöksadress

Kungsgatan 8

Telefon

0470-560 100

E-post: mmd.vaxjo@dom.se
www.domstol.se/vaxjo-tingsratt

Expeditionstid

måndag – fredag
08:00–16:00

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar överklagandet från Den Goda Jordan Ideell Förening.
 2. Mark- och miljödomstolen avslår de övriga överklagandena.
-

YRKANDEN M.M.

A-B. N. , G. N. , E. S. , J. S. och Den Goda Jorden Ideell Förening (föreningen) har överklagat Borgholms kommuns beslut den 23 maj 2022 att anta en detaljplan för X m.fl. och yrkat att detaljplanen ska upphävas.

Föreningen har, efter att mark- och miljödomstolen gett föreningen tillfälle att ange varför föreningen ska tillerkännas rätt att överklaga beslutet att anta detaljplanen, gett in stadgar, ett protokoll från konstituerande styrelsemöte samt ett protokoll från årsmöte 2022. Föreningen har därutöver som grund för sitt överklagande i sak angett att planen inte är förenlig med reglerna om skydd för brukningsvärd jordbruksmark.

A-B. N. , G. N. , E. S. och J. S. har anfört i huvudsak följande till stöd för sin talan.

Kommunen bör inte använda ett så stort markområde av god odlingsbar mark som industri- eller verksamhetsområde. All jordbruksmark kommer att behövas nu och i framtiden om man betänker att Sverige ska kunna bli mer självförsörjande avseende livsmedel. Det är inte förenligt med ett hållbart och framsynt tänkande att göra som Borgholms kommun. När marken väl är asfalterad kan man aldrig ta tillbaka marken för odling. Det kan också ifrågasättas om efterfrågan på industrimark är så stor som kommunen hävdar. Kommunen borde undersöka om det finns privata markägare som är intresserade av att sälja mark av sämre kvalitet än denna för detta ändamål. Ett verksamhetsområde behöver inte ligga centralt. Det stämmer inte att kommunen är restriktiv med att ta jordbruksmark i anspråk.

De byggnader som är tänkta att uppföras är mycket höga, med en nockhöjd på åtta meter. Det är alldeles för högt i förhållande till den villabebyggelse som finns på Såningsvägen och i intilliggande områden. Med tanke på att tomterna ligger cirka fyra meter lägre än marken för industrin så kommer byggnaderna också att uppfattas som högre än åtta meter. Solen kommer att försvinna bakom dessa höga

hus redan tidig eftermiddag under halva året. Byggnaderna kommer även att förfula området. Om man tänker sälja sitt hus kommer det troligtvis påverka priset negativt att det ligger ett industriområde 75 meter från tomten. De anser att byggnaderna i områdena som är avsedda för verksamhet och kontor bör vara högst fyra meter höga.

De har tidigare haft problem med buller samt damm, rök och stoft från jord och grus från en grävfirma som finns norr om planområdet. Sedan firmans upplag flyttades till en annan plats har dock bullret och damningen minskat. Området som är märkt ZJ 1 är tänkt att användas för verksamhet, upplag och bränslepump och kommer troligt användas av denna grävfirma. De är oroad för att detta kommer medföra mer buller och damning och anser att det ska uppföras en bullervall öster om det området innan området tillåts att användas som upplag. Kommunen borde också bli ålagda att ordna någon typ av avskärmning mot industriområdet väster om Såningsvägen för att de ska slippa se de stora plåtklädda höga hus som antagligen hela området kommer att bebyggas med.

Området är i första hand ett villaområde vilket man borde ta hänsyn till vad gäller trafik i och till området. På sommartid är det en ständig ström av fordon både i söder- och norrgående riktning på väg 136, vilket gör det till ett stort dilemma att komma ut på väg 136. Detta anser kommunen man får stå ut med eftersom det är ett problem som främst förekommer under sommartid. Kommunen tror även att trafiksituationen kan lösas genom att anlägga en separat gång- och cykelväg. Det innebär dock ännu mer och tyngre trafik, vilket belastar Kungsgårdsvägen och området däromkring ytterligare mer än vad som är idag. Även in och utfart till Rosenfors kommer drabbas då fler företag och firmor kommer att finnas i området.

DOMSKÄL

Föreningens klagorätt

Rättsliga utgångspunkter rörande miljöorganisationers klagorätt

Av 13 kap. 12 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, framgår att en ideell förening som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut om att anta

detaljplaner vars genomförande kan antas medföra en betydande miljöpåverkan på grund av att planområdet får tas i anspråk på ett sådant sätt som anges i 4 kap. 34 § andra stycket PBL. Enligt rådande praxis har miljöorganisationer, med stöd av 13 kap. 8 § PBL och 42 § förvaltningslagen (2017:900) och med hänvisning till artikel 9.3 i Århuskonventionen, också givits rätt att överklaga beslut enligt PBL i de fall det överklagade beslutet aktualiserar hänsynstaganden som är mer tydligt relaterade till miljön och naturskyddet (se NJA 2020 s. 190 ”Bygglovets i Svarträ”).

Av 16 kap. 13 § miljöbalken framgår att överklagbara domar och beslut får överklagas av en ideell förening eller annan juridisk person som har till huvudsakligt ändamål att tillvarata naturskydds- eller miljöskyddsintressen. För att få klagorätt krävs att föreningen inte är vinstdrivande, har bedrivit verksamhet i Sverige under minst 3 år och har minst 100 medlemmar eller på annat sätt visar att verksamheten har allmänhetens stöd. Högsta domstolen har angett att kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken inte ska ses isolerade från det bakomliggande syftet, nämligen att fastställa om organisationen är verksam på ett sådant sätt att den kan anses representera allmänheten, närmast för att bevaka allmänna naturskydds- eller miljöskyddsintressen. Kriterierna ska ses som hållpunkter för bedömningen och inte krav av självständig betydelse som i sig kan utesluta en rätt att överklaga. Vidare har Högsta domstolen angett att syftet med bestämmelsen är att ge miljöföreningar en omfattande och lättillgänglig möjlighet att överklaga. Bedömningen ska därför vara generös (se NJA 2012 s 921 ”Taggen Vindkraftpark”, p. 15 samt NJA 2020 s 845 ”Kommittén Rädde Västerdalälven”, p. 16).

I förarbetena till 16 kap. 13 § miljöbalken framgår att en förutsättning för att en organisation ska ges klagorätt enligt regeln är att organisationens dominerande syfte är natur- eller miljöskydd. Det är inte tillräckligt att föreningen har miljövard inskrivet som ändamålsbestämmelser i sina stadgar för att ändamålskravet ska vara uppfyllt, utan föreningen ska även ha varit verksam för att tillgodose ändamålet. Det är det huvudsakliga och verkliga ändamålet med föreningens verksamhet som är avgörande. En förening vars grundläggande syfte är att tillgodose sina medlemmars enskilda intressen, exempelvis fastighetsägareintressen, exploateringsintressen,

ekonomiska eller politiska intressen kommer inte i fråga för talerätt enligt bestämmelsen även om en sådan organisation också har till ändamål att främja natur- och miljöskydd (se prop. 2009/10:184 s. 66 f.).

Mark- och miljödomstolens bedömning av föreningens klagorätt

Av föreningens stadgar framgår att dess ändamål är att ”samla in och förmedla kunskap om den goda jordens betydelse för kommande generation. Föreningen ska arbeta för att stoppa urbaniseringen på åkermark”. Av den verksamhetsberättelse för år 2021, samt de övriga dokument som föreningen har gett in framgår också att den dominerande delen av föreningens verksamhet är fokuserad just på frågor rörande att skydda åkermark från exploatering. Det som mark- och miljödomstolen har att ta ställning till är således till att börja med om föreningen, vars dominerande syfte är att verka för skydd av åkermark från exploatering, är en sådan natur- eller miljöskyddsorganisation som får överklaga beslut med stöd av 16 kap. 13 § miljöbalken eller med stöd av en konventionsenlig tolkning av 42 § förvaltningslagen.

Utöver det som framgår i förarbetena till 16 kap. 13 § miljöbalken rörande att föreningar vars grundläggande syfte är att tillgodose medlemmarnas egna intressen inte utgör natur- eller miljöskyddsföreningar saknas vägledning avseende vilka intressen som en förening kan företräda för att den ska anses utgöra en natur- eller miljöskyddsförening i såväl miljöbalken som dess förarbeten och praxis. Inte heller Århuskonventionen har någon definition av vad som utgör en natur- eller miljöskyddsförening. Av konventionens implementeringsguide framgår dock att sådana föreningar som arbetar för skydda något av de intressen som ingår i den definition av miljö som kan uttolkas från artikel 2.3 i konventionen ska anses vara föreningar som arbetar för miljöskydd (se The Aarhus Convention; an Implementations guide, second edition, 2014 s. 57–58). Detta innebär att bl.a. föreningar som arbetar för att skydda tillståndet för olika delar av miljön, som luft och atmosfär, vatten, jord, mark, landskap och naturområden m.m. ska anses utgöra miljöföreningar enligt konventionen. Mark- och miljödomstolen anser med hänsyn till det anförda att frågan om vad som utgör en natur- eller miljöskyddsförening måste besvaras med

ledning av vad som framgår i 1 kap. 1 § miljöbalken avseende de intressen balken avser att skydda samt Århuskonventionens regler rörande klagorätt.

Av 1 kap. 1 § första stycket miljöbalken framgår att bestämmelserna i miljöbalken syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl. I andra stycket framgår bl.a. att balken ska tillämpas så att (1) människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan, (2) värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas, (3) den biologiska mångfalden bevaras, och (4) mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas.

Åkermark är mark som har exploaterats för att nyttjas i jordbruk. Skydd av åkermark avser således bevarande av en viss form av brukande av marken, och inte skydd av naturen eller miljön. Att skydd av jordbruksmark inte är ett natur- eller miljöskyddsintresse får också stöd av vad som framgår av förarbetena till 3 kap. 4 § miljöbalken, där skydd av jordbruksmark regleras. Av bestämmelsens första stycke framgår att jord- och skogsbruk är av nationell betydelse och i dess andra stycke att brukningsvärd jordbruksmark endast får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar under vissa förutsättningar. Av bestämmelsens förarbeten framgår vidare att första stycket ursprungligen var tänkt att lyda; ”jord- och skogsbruk är näringar av nationell betydelse”. Efter förslag från Lagrådet ändrades dock det med motiveringen att reglerna inte tar sikte på själva näringarna utan på de naturresurser som tas i anspråk av näringarna (se prop. 1997/98:45 del 2 s. 31). Mark- och miljödomstolen anser med anledning av det anförda att regeln inte kan förstås på annat sätt än att det som den skyddar är jordbruksmark som naturresurs utifrån intresset att bruka denna.

Mot bakgrund av det anförda anser mark- och miljödomstolen att intresset av att bevara mark för att brukas som åkermark i första hand är att betrakta som ett närings- och samhällsintresse, och inte ett sådant natur- eller miljöskyddsintresse som miljöbalken avser att skydda enligt 1 kap. 1 § miljöbalken. Det intresse av hushållning med jordbruksmark som föreningen företräder avser således också hushållning med mark med för andra intressen än natur- eller miljöskydd. Den omständigheten att föreningen bevakar intresset av hushållning med jordbruksmark innebär enligt domstolen därför inte att föreningen har till huvudsakligt ändamål att tillvarata natur- eller miljöskyddsintressen i den mening som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken.

Som redogjorts för ska Årshuskonventionen förstås så att bl.a. föreningar som arbetar för skydd av vatten, jord, mark och landskap utgör miljöföreningar som ska ges klagorätt enligt konventionen. På samma sätt som redogjorts för avseende 16 kap. 13 § miljöbalken anser domstolen att detta inte kan förstås som att föreningar som bevakar något av de angivna intressena, så som skydd av mark, av andra skäl än utifrån intresset av natur- eller miljöskydd ska tillerkännas klagorätt enligt konventionen. Eftersom domstolen har bedömt att intresset av att skydda nyttjandet av mark som åkermark inte utgör ett natur- eller miljöskyddsintresse, innebär därför inte heller en konventionsenlig tolkning av 16 kap. 13 § miljöbalken att föreningen ska anses utgöra en förening vars huvudsakliga intresse är natur- eller miljöskydd.

Sammanfattningsvis anser mark- och miljödomstolen således att bevarande av åkermark inte utgör ett natur- eller miljöskyddsintresse i den mening som avses i miljöbalken eller Årshuskonventionen. Eftersom föreningens huvudsakliga syfte är att skydda åkermark anser domstolen därför att föreningen inte är en förening vars huvudsakliga ändamål är att bevaka natur- eller miljöskyddsintressen. Föreningen har därför inte rätt att överklaga beslut enligt 13 kap. 12 § PBL och 16 kap. 13 § miljöbalken. Eftersom det inte heller har framkommit att föreningen är berörd av det överklagade beslutet på något annat sätt ska föreningens överklagande därför avvisas.

Prövningen i sak

Rättsliga utgångspunkter

Det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten (se 1 kap. 2 § PBL). Det är alltså kommunen som, inom vida ramar, avgör hur bebyggelsemiljön ska utformas i kommunen.

Vid prövningen av ett överklagande av beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan ska domstolen endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett, eller som annars framgår av omständigheterna (se 13 kap. 17 § PBL). Om domstolen vid en prövning bedömer att beslutet strider mot en rättsregel ska beslutet upphävas i dess helhet, annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Delvis upphävande eller ändringar av beslutet får endast göras om kommunen har medgett det eller om det är fråga om ändringar av ringa betydelse.

Domstolens överprövning innebär i första hand en kontroll av att kommunens beslut ryms inom det handlingsutrymme som kommunen har enligt bestämmelserna i plan- och bygglagen, och de krav som kan ställas på beslutsunderlaget, t.ex. om det finns brister i beredningsförfarandet. Om kommunens beslut ryms inom detta handlingsutrymme blir de avvägningar som kommunen gjort mellan olika samhällsintressen inte föremål för överprövning (se MÖD 2014:12 och MÖD 2017:15).

Olägenheter för omgivningen

Planläggning av mark- och vattenområden får enligt 2 kap. 9 § PBL inte ske så att den avsedda användningen medför en sådan påverkan på omgivningen som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

Klagandena har anfört att detaljplanen bland annat medför att de kommer få en försämrad boendemiljö på grund av ökat buller, damning, försämrad utsikt och skuggning.

Mark- och miljödomstolen konstaterar att bebyggelsen i planområdet kommer ligga ca 100 meter från klagandenas fastighetsgränser i väster och ca 50 meter från E. Ss. och J. Ss. fastighetsgräns i nordväst. Den planerade bebyggelsen har också begränsats så att dess nockhöjd inte får överstiga åtta meter. Med hänsyn till avståndet till klagandenas fastigheter och planens begränsningar avseende byggnadernas höjd bedömer domstolen att klagandenas fastigheter inte kommer att påverkas på något beaktansvärt sätt av skuggning från den nya bebyggelsen. Det som har anförts avseende detta utgör därför inte heller en betydande olägenhet enligt 2 kap. 9 § PBL. Inte heller den förändring av utsikten för de klagande som ett genomförande av planen skulle medföra är sådan karaktär att detta utgör en betydande lägenhet i den mening som avses i 2 kap. 9 § PBL.

Av de bullerberäkningar som kommunen har låtit genomföra framgår att den planerade utbyggnaden av planområdet inte kommer medföra att Naturvårdsverkets riktlinjer avseende buller kommer att överskridas för någon bostad. Det har inte framkommit några omständigheter som gör att det finns anledning att ifrågasätta dessa beräkningar. Området närmast klagandenas bostäder har också planlagts som parkmark för att avskärma de tillkommande verksamheterna från bostadsområdet. Med hänsyn till detta bedömer mark- och miljödomstolen att det inte heller kommer medföra någon betydande olägenhet för de klagande till följd av vad som har anförts avseende risk för ökat buller och damning ifall detaljplanen genomförs.

Trafik

Kommunen har låtit utföra beräkningar avseende den antagna detaljplanens påverkan på trafiken på Kungsgårdsvägen och väg 136. Mark- och miljödomstolen anser att det inte framkommit något som gör att det finns anledning att ifrågasätta dessa beräkningar. Det finns enligt domstolen inte heller anledning att ifrågasätta de avvägningar kommunen gjort i fråga om planens påverkan på trafiken i området. Inte heller det som har anförts avseende planens påverkan på trafiksituationen utgör därför skäl för att upphäva detaljplanen.

Exploatering av jordbruksmark

Enligt 3 kap. 4 § miljöbalken får jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen, och detta behov inte kan tillgodoses genom på ett från allmän synpunkt tillfredställande sätt utan att ta annan mark i anspråk.

Intresset av att lokalisera bostäder och arbetsplatser nära varandra har ansetts vara ett väsentligt samhällsintresse (se prop. 1985/86:3 s. 53). Det aktuella området ligger i utkanten av tätorten Borgholm. Av planbeskrivningen framgår också att området kan tillgodose den efterfrågan av tomtmark för verksamheter som efterfrågas i området. Mark- och miljödomstolen anser med hänsyn till detta att detaljplanen syftar till att tillgodose ett angeläget allmänt intresse.

Av planbeskrivningen framgår vidare att det aktuella området är utpekad för verksamheter i den fördjupade översiktsplanen, samt att andra möjliga områden som pekats ut för detta ändamål antingen redan är utbyggda eller kringbyggda på ett sätt som innebär att de saknar expansionsmöjligheter. Vidare framgår att området som detaljplanen omfattar ligger i direkt anslutning till ett befintligt verksamhetsområde med utbyggd infrastruktur, vilket enligt domstolen också talar starkt för att den valda lokaliseringen är lämplig, som avsåg utbyggnad av ett industriområde). Vid en samlad bedömning av det anförda, samt vad som framgår av den alternativredovisning som finns i planbeskrivningen, anser mark- och miljödomstolen att kommunen har visat att behovet av mark för utveckling av verksamhetsområdet inte kan tillgodoses på ett tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Beslutet att anta detaljplanen strider därför inte mot 3 kap. 4 § miljöbalken.

Sammanfattning

Sammantaget har kommunen handlagt detaljplanen på ett tillfredsställande sätt och gjort rimliga avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen. Kommunen har utrett och motiverat detaljplanen utifrån aktuella bestämmelser i plan- och bygglagen. Kommunen har också tillfredsställande motiverat beslutet att ianspråkta

brukningsvärd jordbruksmark enligt 3 kap 4 § miljöbalken. Kommunen har således inte överträtt sina befogenheter enligt lagen. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)
Överklagande senast den 1 februari 2023.

Emil Carlborg

Jonas T Sandelius

I domstolens avgörande har deltagit fiskalen Emil Carlborg, ordförande, och tekniska rådet Jonas T Sandelius. Föredragande har varit beredningsjuristen Johanna Kärrman.